

Відповіді на складні запитання батьків про вакцинацію

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

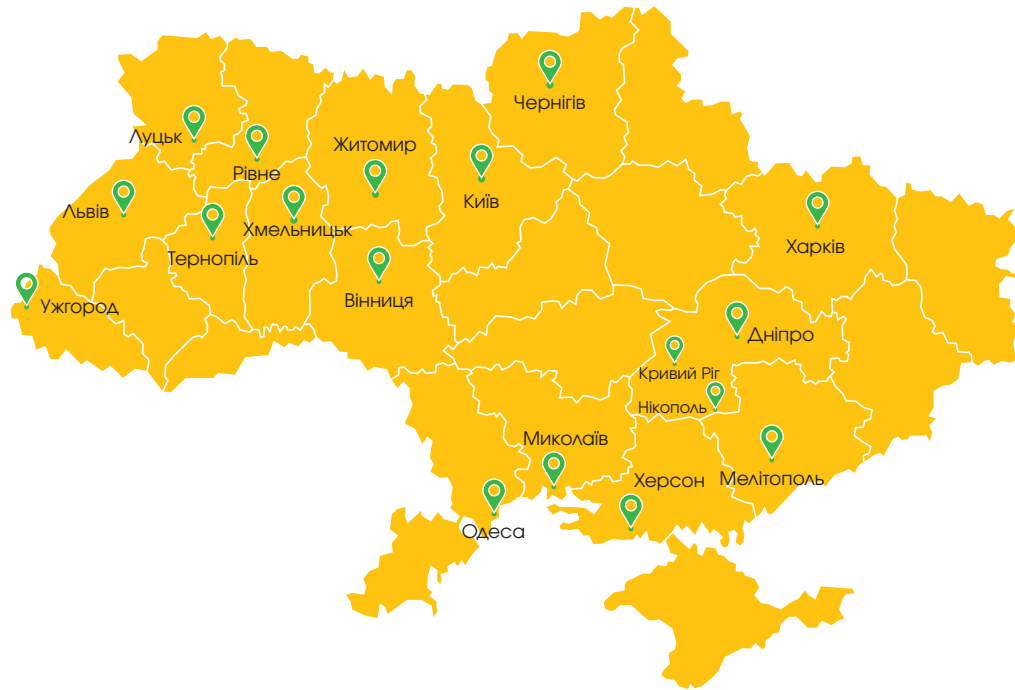
МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

**Батьки за
вакцинацію**
Громадська організація

Регіональні представництва ГО «Батьки за вакцинацію»

(станом на жовтень 2020 року)

ГО «Батьки за вакцинацію» об'єднує свідомих батьків, які відповідально ставляться до здоров'я дітей та розуміють значення вакцинації у формуванні імунітету кожної людини.

Регіональні представництва ГО «Батьки за вакцинацію» вже працюють у 16 регіонах України.

Запрошуємо вас приєднатися до нашої важливої справи за посиланням на сайті організації
<http://bzv.org.ua/>.

Дякуємо за сумлінну працю, високий професіоналізм, активну участь в освітніх програмах для батьків та медиків, а також за допомогу у створенні довідника кандидату медичних наук, доценту кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, голові Національної технічної групи експертів з питань імунопрофілактики, голові Правління ГО «Батьки за вакцинацію» Федору Івановичу Лапію.

Ми створили ГО «Батьки за вакцинацію» в інтересах захисту дітей. Головна мета нашої організації — запобігання інфекційним хворобам. Один з найефективніших способів профілактики інфекційних захворювань — забезпечити загальну та доступну вакцинацію, а також надавати правдиву інформацію щодо вакцинації батькам. Саме тому ми створили цей довідник. В ньому ви знайдете інформацію, яку допоміг зібрати фахівець з вакцинації — Ф. Лапій.

Ми закликаємо батьків уважно ставитися до будь-якої інформації, яка стосується здоров'я ваших дітей: завжди перевіряйте джерело інформації, ставтесь до будь-якої інформації зі здоровою долею скепсису. Вакцинувати дитину означає захистити її від інфекційних хвороб. І наші діти мають право на цей захист! Забезпечити ці права — наш батьківський обов'язок.

Засновник ГО «Батьки за вакцинацію», виконавчий директор Тимофій Бадіков

Дякуємо Агентам змін з вакцинації - активним батькам та медичним працівникам, які долучилися до розробки та вдосконалення цього Довідника.

Вступ

Основні факти про вакцинацію

Для чого дітям необхідна вакцинація?	6
Як вакцинація захищає дітей від хвороб?	6
Від яких захворювань проводяться щеплення в Україні?	7
Можете розповісти мені більше про захворювання, від яких захищають вакцини?	8
Якщо дитина пройде рекомендовану вакцинацію, вона буде повністю захищена від цих захворювань?	8
Чи не краще перехворіти на натуральну інфекцію, ніж робити щеплення?	8

Календар щеплень

Який календар щеплень зазвичай застосовують?	9
Чому медичні працівники іноді вирішують не робити щеплення дитині?	9
Що може трапитися з моєю дитиною, якщо я вирішу не робити їй щеплень?	10
Які наслідки того, що моїй дитині деякі щеплення були проведені з запізненням?	11

Безпечність щеплень

Як я можу бути впевнений у безпечності вакцини?	12
Чому по телебаченню і в Інтернеті поширюється стільки негативної інформації про вакцинацію?	15
Чи безпечно робити щеплення маленьким новонародженим дітям?	17
Чи може вакцинація послабити імунну систему дитини?	17
Будь ласка, розкажіть мені про побічні реакції на вакцини.	18
Чи можете ви гарантувати, що у моєї дитини не буде побічних реакцій? ..	18
Чи безпечно моїй дитині проходити вакцинацію під час епідемії грипу? ...	19
Чи безпечно вакцинуватися в період пандемії COVID-19?	19
Чи безпечно отримувати кілька щеплень в один день?	20
Чи можна проводити вакцинацію дитині, яка має хронічні захворювання?	21
Чи безпечно робити щеплення дітям з онкологічними захворюваннями? ..	22
Діти з аутизмом, РАС, ДЦП, Синдромом Дауна. Як вакцинувати їх?	23
Чи правда, що в багатьох країнах дітям, які мають симптоми звичайної застуди або невелике підвищення температури, проводять вакцинацію? ...	23
Чи існує небезпека для моєї дитини через такі компоненти вакцини, як ртуть, тіомерсал, алюміній і формальдегід?	28
Вакцинація вагітних і годуючих жінок	31

Досвід вакцинації

Як мені підготувати дитину до щеплення?	34
Що я можу зробити, щоб моя дитина відчувала себе більш комфортно під час щеплення?	35
На що мені слід звертати увагу після вакцинації дитини?	36
Чому батьки повинні підписувати форму згоди?	37

Додатки

Додаток А: Список вебсайтів з перевіреною інформацією про імунізацію	40
Додаток В: Захворювання, яким можна запобігти завдяки вакцинації, і які внесені до списку Української національної програми імунізацій.	42
Додаток С: Календар щеплень для дітей та молоді	49

Оновлену версію посібника створено завдяки підтримці Міжнародного Фонду "Відродження" в рамках проекту "Професійні діалоги про вакцинацію"

ВСТУП

Я — лікар, що часто зустрічається з хворобами. Але багатьох хвороб можна було б уникнути, якби дитина була вакцинована. Я надаю консультації хворим на кашлюк, я бачив випадки дифтерії, правця. Я досить багато подорожую Україною у професійних справах та на запрошення громадських організацій, здійснюю просвітницьку діяльність. Впевнений, що без активних громадян та громадських об'єднань ми не зможемо змінити країну, зробити її кращою. Тому я вирішив захищати здоров'я українців не лише як лікар, але й як громадський діяч. Мене обрано Головою правління ГО «Батьки за вакцинацію». Дуже радий, що нашу ініціативу підтримує все більше батьків та медичних працівників з різних куточків України: вже в 16 областях створено регіональні представництва організації (станом на жовтень 2020 року).

За останні кілька років в Україні серед батьків можна помітити велике занепокоєння з приводу щеплень і навіть страх перед вакцинацією. Як наслідок, батьки в Україні набагато частіше, ніж у більшості інших європейських країн, відтермінують вакцинацію або відмовляють від щеплення. Ці страхи посилює неправдива і невірна інформація, яку можна побачити в Інтернеті. Її поширюють окремі активні громадяни, ЗМІ, а також, на жаль, деякі медичні працівники. Якщо ви не медичний працівник, ви не можете уявити, наскільки загрозливою є ця ситуація. Імунізація може врятувати безліч життів. Тож її треба проводити.

Більшість медичних працівників розуміє, що спілкування з батьками — це важлива частина їхніх професійних обов'язків, і вони знають, як розмовляти з батьками переконливо, надавати аргументи. Однак у них не завжди є достатньо ресурсу робити це. Медики часто обмежені в часі, інші

батьки з дітьми чекають у черзі, а ще у лікарів купа інших обов'язків. Ретельно обговорити питання імунізації буває ще важче, якщо батьки занепокоєні або емоційно збуджені. Відповідати на їхні складні питання і реагувати на занепокоєння буває дуже нелегко.

Деякі з вас, батьків, просто хочуть дізнатися більше про вакцинацію, а деякі відчувають серйозні страхи й сумніви. Цей довідник допоможе вам отримати відповіді на ваші запитання.

Загалом батьки мають високий рівень довіри до медичних порад, які їм надають лікарі та медсестри. Однак, якщо батьки хвилюються або мають сумніви, наприклад, з приводу імунізації, вони мають бажання обговорювати це з людьми, які ставляться до них співчутливо і розуміють їх. Такі люди можуть і не бути медичними фахівцями. Це пояснює, чому багато людей вірять сумнівній або свідомо неправдивій інформації, яку поширюють ті, хто виступає проти щеплення. Вони розповідають емоційні історії, з емпатією ставляться до страхів батьків і страждань людей, і таким чином завойовують їхню довіру. Батьки вірять, що ці люди дійсно піклуються про добробут їхніх дітей.

Однак надійним джерелом інформації з цих питань є саме медичні працівники. Розкажіть лікарю, що саме вас турбує та чому. Якщо після відповіді у вас залишилися сумніви та занепокоєння, прийдіть до лікаря для обговорення знову. Це дасть можливість лікарю підготувати для вас додаткові матеріали та аргументи, що засновані на наукових фактах, які надають компетентні організації.

Точну інформацію про імунізацію ви також можете знайти самостійно на вебсайтах, що містять перевірену інформацію (див. Додаток А)

У цьому буклеті зібрані найпопулярніші питання українських батьків про імунізацію та відповіді на них.

Вже десятки тисяч екземплярів цього довідника розійшлися Україною — він став настільною книгою як для багатьох батьків, так і для медичних працівників, а також для всіх, хто опікується питаннями власного здоров'я та безпеки.

Кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології Національної медичної академії імені П.Л.Шупика, голова Національної технічної групи експертів з питань імунопрофілактики, Голова правління ГО «Батьки за вакцинацію» лікар дитячої імунології Федір Лапій.

1. ОСНОВНІ ФАКТИ ПРО ВАКЦИНАЦІЮ

Для чого дітям необхідна вакцинація?

Діти (так само як і дорослі) повинні пройти вакцинацію для захисту від інфекційних хвороб, що можуть мати тяжкий перебіг, призводити до інвалідності або смерті. Деякі батьки вважають, що ці захворювання більше не загрожують їхнім дітям, оскільки вони не знають жодної дитини у своєму близькому оточенні, яка б на них захворіла. Однак:

- Багато захворювань, які можна попередити вакцинацією, досі настільки широко поширені в Україні, що без щеплень існує реальний ризик спалаху цих захворювань.
- Інші захворювання зустрічаються рідше, але якщо охоплення імунізацією стає занадто низьким, їх кількість швидко зростає, виникають спалахи, хвороби швидко поширюються по всій країні. Згадайте 1990-і роки, коли в Україні виникла епідемія дифтерії, від якої постраждали тисячі людей.
- Деякі інфекційні захворювання не зустрічаються в Україні або трапляються дуже рідко. Але вони досі є в інших частинах світу. Українці подорожують і також піддаються ризику. Тільки після повної ліквідації захворювання, як це сталося з натуральною віспою, можна безпечно припинити вакцинацію проти неї.

Як вакцинація захищає дітей від хвороб?

Вакцинація "тренує" організм людини для успішної протидії мікроорганізмам (бактеріям і вірусам), які викликають багато серйозних захворювань у людей. Після введення вакцина запускає відповідну реакцію організму, яка дозволяє дитині успішно чинити опір збудникам, якими малеча могла заразитися з навколишнього середовища чи безпосередньо від хворої людини. Для досягнення захисту, формування імунітету вводять

різну кількість доз вакцин. Деякі вакцини забезпечують захист на все життя, а для деяких необхідно вводити «бустерні» дози протягом життя (ревакцинація).

Те, до чого розвивається імунна відповідь, ми називаємо антигеном. Саме антигени є основою вакцин. Це можуть бути ослаблені або інактивовані (вбиті) мікроорганізми, їх можуть вилучити зі збудників хвороб або отримати іншим шляхом (наприклад, синтезувати). Хоча вакцини містять лише незначну частину антигенів, з якими діти стикаються у своєму середовищі щодня, вони сприяють виробленню імунітету — антитіл та клітин, які необхідні для боротьби з захворюваннями, проти яких їм було зроблено щеплення.

Від яких захворювань проводяться щеплення в Україні?

Згідно з чинним в Україні календарем щеплень, вакцинація проводиться проти 10 інфекційних захворювань для немовлят, дітей, молодих людей і дорослих. Цей перелік залежить від віку. Додаткові вакцини можна отримати за свій кошт в ліцензованих медичних закладах. На теперішній час в рамках Національної програми вакцинації забезпечується захист від таких захворювань:

- Гепатит В
- Туберкульоз
- Дифтерія
- Правець
- Кашлюк
- Гемофільна інфекція (ХІВ-інфекція)
- Поліомієліт
- Кір
- Епідемічний паротит ("свинка")
- Краснуха

Після аналізу загрози захворювання, визначення ефективності та безпеки вакцини Національна технічна група експертів з питань імунопрофілактики (НТГЕІ) може вирішити ввести додаткові вакцини до офіційного рекомендованого списку.

Можете розповісти мені більше про захворювання, від яких захищають вакцини?

У Додатку В ви знайдете інформацію про захворювання, які можна попередити вакцинацією. Якщо у вас виникають додаткові запитання, ви завжди можете поставити їх вашому лікарю.

Якщо дитина пройде рекомендовану вакцинацію, вона буде повністю захищена від цих захворювань?

Майже всі діти, що отримали щеплення, формують імунітет до хвороби. Проте незначний відсоток дітей може не сформувати його при вакцинації, навіть якщо вакцинацію було проведено за всіма правилами. Навіть якщо захист після вакцинації буде неповним, захворювання у вакцинованої дитини, швидше за все, буде перебігати легко, завдяки частковому захисту після вакцинації. Дитина, що пройшла вакцинацію, НАБАГАТО краще захищена від хвороби, ніж дитина, що не була щеплена.

Чи не краще перехворіти на натуральну інфекцію, ніж робити щеплення?

Ні. Хвороба завдає страждань і може призвести до смерті або серйозних ускладнень.

Наприклад:

- параліч при поліомієліті;
- пошкодження печінки або рак печінки при гепатиті В;
- глухота від менінгіту.
- пошкодження головного мозку при захворюванні на кір, хіба-асоційований менінгіт або кашлюк;
- важкі вроджені дефекти розвитку при захворюванні на краснуху під час вагітності, та багато інших серйозних станів

Після вакцинації ймовірність виникнення таких важких наслідків практично дорівнює нулю.

2. КАЛЕНДАР ЩЕПЛЕНЬ

Який календар щеплень зазвичай застосовують?

Якщо у вас ще немає примірника календаря щеплень, попросіть вашого лікаря розповісти про нього. З календарем щеплень ви також можете ознайомитись у Додатку С.

Календар щеплень розроблений таким чином, щоб діти мали захист в найбільш критичні вікові періоди життя, коли інфекція може перебігати надзвичайно важко, або підготувати дитину до зустрічі з нею у майбутньому. Таким чином, батьки повинні зробити все можливе, щоб привести своїх дітей на щеплення вчасно — відповідно до календаря щеплень. Чим на більший проміжок часу буде відтерміноване введення вакцини, яку їй повинні ввести за віком, тим більше вона наражається на ризик серйозних захворювань.

Чому медичні працівники іноді вирішують не робити щеплення дитині?

Міністерство охорони здоров'я України ретельно дбає, щоб кожна дитина, що проходить вакцинацію, отримувала надійний імунний захист та не мала ризиків виникнення побічних реакцій після вакцинації.

Для цього створені відповідні накази міністерства, настанови НТГЕІ, яких повинні дотримуватися лікарі, рекомендуючи батькам зробити щеплення дитині.

Якщо лікар говорить, що дитині зараз потрібно робити щеплення, то батьки повинні надати свою згоду на проведення. Батьки повинні розуміти, що щеплення є безпечним й ефективним для їхньої дитини, навіть якщо дитина має хронічні захворювання, такі як діабет, бронхіальна астма, тощо. Також безпечно проходити вакцинацію під час спалахів інфекційних захворювань. Якщо батьки відтермінують вакцинацію без обґрунтованої на те причини, вона ризикує заразитись серйозною інфекцією, яку можна було б попередити за допомогою щеплення.

У рідкісних випадках, коли дитина має протипоказання до вакцинації, лікар може рекомендувати її не проводити. Але остаточне рішення про протипоказання або відтермінування

вакцинації може прийняти лише ваш лікар на підставі затверджених МОЗ України рекомендацій.

Якщо у вас виникають сумніви щодо протипоказань до вакцинації або ж її відтермінування, рекомендуємо звернутися зі своєю історією та питанням до групи в соціальній мережі Facebook "Вакцинація: питання та відповіді".

Що може трапитися з моєю дитиною, якщо я вирішу не робити їй щеплень?

Іноді батьки відмовляються від деяких або всіх щеплень, які лікар рекомендує зробити їхній дитині. Хоча вони, безсумнівно, вірять, що діють правильно та в інтересах дитини, ці дії можуть наражати маля на ризики зараження тяжкими інфекціями. Такі інфекції можуть мати важкий перебіг, призвести до інвалідності або смерті.

Крім того, рішення не робити щеплення дитині може загрожувати здоров'ю інших дітей через відсутність так званого «колективного імунітету». Для таких інфекцій як кір, збудник якого легко передається від людини до людини, колективний імунітет є дуже важливим для захисту дітей, які не можуть бути щеплені. Наприклад, якщо 90-95% людей, що мешкають в одному районі, мають імунітет до кору, то поширення збудника цієї інфекційної хвороби серед людей стає практично неможливим. Батьки, які зробили щеплення своїм дітям, захищають не лише їх, а й інших дітей, які можуть з ними контактувати. Рішення НЕ вакцинувати свою дитину піддає ризику не лише її, АЛЕ й дітей, що мешкають поруч.

Які наслідки того, що моїй дитині деякі щеплення були проведені з запізненням?

Батьки й медичні працівники повинні зробити все необхідне, щоб не допустити відтермінування або пропуску віку вакцинації. Кожен день затримки вакцинації, яку повинна пройти дитина, загрожує їй серйозними захворюваннями, які можна було б попередити, якби дитина була вчасно вакцинована.

Батькам НЕ рекомендується відтермінувати вакцинацію їхньої дитини, якщо тільки цього не порадить лікар у зв'язку з протипоказаннями, що зазначені у наказі Міністерства охорони здоров'я. У цьому наказі визначені причини та випадки, через які щеплення варто перенести або, в окремих випадках, повністю від нього відмовитись.

Перед щепленням дитині, яка не має ознак хвороби не потрібно проводити ті чи інші лабораторні дослідження (наприклад, загальний аналіз сечі чи крові, або "імунограму"). Ці аналізи НЕ дають інформації, необхідної для вирішення вакцинації в звичайній ситуації.

Проте, іноді перенесення вакцинації не можна уникнути. Батькам буває важко дістатися до медичного закладу через погану погоду або поганий стан доріг, або з інших причин. Зрозуміло, що в подібних випадках вакцинацію слід, по можливості, провести якомога скоріше.

3. БЕЗПЕКА ЩЕПЛЕНЬ

Як я можу бути впевнений у безпеці вакцини?

Вакцини інколи можуть мати побічні реакції. Найчастіше це: почервоніння, набряк, відчуття болю в місці введення ін'єкції. В рідкісних випадках можуть виникати серйозні побічні реакції, наприклад, анафілактичний шок. Частота виникнення тяжких алергічних реакцій складає 1 випадок на 1 млн вакцинованих. Або ж інший приклад: ураження нервової системи в результаті використання оральної поліомієлітної вакцини складає 1:7-8 млн використаних доз. Сучасні вакцини є МАКСИМАЛЬНО безпечними, і дітям у БАГАТО-БАГАТО разів безпечніше пройти вакцинацію, ніж залишитися без захисту.

Безпека вакцини забезпечується шляхом багатьох дублюючих один одного заходів. Перш ніж вакцина буде офіційно дозволена для використання, буде включена в національні програми імунізації різних країн, включаючи Україну, вона вивчається багато років. У процесі розробки нової вакцини спочатку необхідно отримати надійні дані про її безпеку на тваринах. Після цього вчені повинні провести клінічні випробування за участю людей-добровольців відповідно до стандартних міжнародних протоколів. Зазвичай дослідження нової вакцини тривають роками, перш ніж її буде ліцензовано і допущено на ринок.

Моніторинг безпеки та якості вакцини продовжується і після її ліцензування, реєстрації та використання в національних програмах. Постреєстраційні дослідження збирають інформацію про всі випадки побічних реакцій. Якщо виникають сумніви про безпечність конкретної вакцини її використання припиняється, до того, поки не будуть визначені причини інциденту (-ів). Кожен виробник дотримується процесу контролю якості на всіх етапах виробництва, а також виконує процедури контролю якості для кожної серії вакцини.

Усі вакцини, які використовуються в Україні в рамках календаря щеплень, є безпечними та застосовуються в інших країнах світу протягом багатьох років. Такий масштабний досвід чітко підтверджує їхню безпеку та ефективність. Велику увагу приділяють зберіганню вакцини та дотримання «холодового ланцюга». «Холодовий ланцюг»

— це те, що застосовується для збереження ефективності вакцини під час її транспортування та зберігання. Існує організована система термінового інформування керівництва закладу охорони здоров'я про необхідність зупинити застосування певної серії вакцин, якщо

надійшли повідомлення про незвичайні або серйозні побічні реакції при застосуванні цієї серії. Батьки можуть бути повністю впевнені в тому, що вакцина, яку вводять їхнім дітям в Україні, безпечна і дійсно захистить їх від серйозних захворювань.

Наприклад, вакцина проти гепатиту В може мати в рідкісних випадках побічні реакції, але вони рідко бувають серйозними. Приблизно в одному випадку на кожні 600 000 доз вакцини проти гепатиту В може мати місце важка алергічна реакція — поява висипки, ускладненого дихання і різке падіння кров'яного тиску.

Разом з тим, хронічний вірусний гепатит В є частою причиною розвитку цирозу і раку печінки. Тисячі українців інфіковані вірусом гепатиту В і багато з них постраждають від серйозних і часто фатальних наслідків цього захворювання. Сьогодні вакцина проти гепатиту В, яку застосовують в Україні, дозволяє батькам захистити своїх дітей від цих наслідків.

Давайте також розглянемо захворювання на кашлюк і вакцину проти нього. Нині в Україні дозволені до застосування два типи вакцин: так звана "цільноклітинна" і "безклітинна" (ацелюлярна). Побічні реакції після застосування цільноклітинної вакцини частіше зустрічаються у дітей старше року життя, ніж після застосування ацелюлярної вакцини. Це тому, що цільноклітинна вакцина виготовлена на основі вбитої бактерії — збудника кашлюка. Вакцина з ацелюлярним кашлюковим компонентом містить окремі компоненти бактерії - збудника кашлюка (від 2 до 5 компонентів збудника). Це сприяє меншому ризику виникнення місцевих реакцій (набряк, почервоніння в місці ін'єкції) та підвищення температури тіла у дітей старше року, дорослих. Разом з тим, на сьогодні відомо, що вакцини з ацелюлярним кашлюковим компонентом забезпечують менш тривалий захист. У минулому, до здобуття Україною Незалежності у 1991 році й в роки Незалежності вакцинація проводилася цільноклітинною вакциною, яка була дуже ефективною, але викликала стурбованість батьків через свої побічні реакції (в основному, через підвищення температури).

То може варто почекати та не вакцинувати зовсім маленьких на кашлюк?

На жаль, історія та досвід інших країн свідчать, що це погана ідея.

У 1975 році Міністерство охорони здоров'я Японії вирішило

ЩО МИ НАСПРАВДІ ЗНАЄМО ПРО ВАКЦИНИ?

Щойно ми стаємо батьками, скрізь чуємо безліч повідомлень щодо вакцин та сумнівів у їх безпечності. Ваша обізнаність щодо важливих фактів має вирішальне значення для здоров'я вашої дитини. Основне, що потрібно пам'ятати та розуміти: вакцини зберігають життя та існування людства - з приводу цього позиція науки є однозначною.

ЧИ НАСПРАВДІ НАМ ПОТРІБНІ ВАКЦИНИ?

БЕЗУМОВНО! Те, що вакцини рятують життя в особистому та масовому масштабах - безперечний факт.

Щорічна кількість випадків у 20 ст. (на прикладі США)

29,005

21,053

16,316

152

530,217

47,745

20,000

162,344

580

200,75

ВІДСОТК СКОРОЧЕННЯ

Повідомлені випадки у 2010 р.

0

0

0

0

63

5

246

2,612

26

27,550

Крім того, вакцини істотно знижують рівень розповсюдження хвороб, які на даний час викликають найбільшу тривогу.

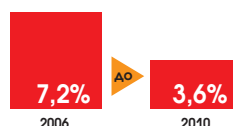
Починаючи з 1995 року, коли щеплення проти вітряної віспи було затверджене для рутинного застосування, кількість смертей, пов'язаних з вітряною віспою, знизилась на

97%

(Проте, у деяких родинах дотепер намагаються отримати вітрянку "природним шляхом" на так званих "вітянкових вечірках".)

В 2013 році Центр контролю та профілактики захворювань (США) повідомив про зниження рівня інфікування вірусом папіломи людини (ВПЛ) серед дівчат віком 14-19 років з

Це сталося завдяки вакцині проти ВПЛ

припинити вакцинацію проти кашлюку дітям, поки їм не виповниться два роки. За попередні три роки в Японії було зареєстровано 400 випадків кашлюку та 10 смертей від цієї хвороби. Через три роки після скасування вакцинації в країні було зареєстровано 13 000 випадків кашлюку і 113 смертей! Слід зазначити, що попри відносно велику кількість несерйозних побічних реакцій на цільноклітинну вакцину проти кашлюку, такі реакції не спричиняли шкоди здоров'ю дітей. Зрозумівши високу ціну своєї помилки, Міністерство охорони здоров'я Японії врешті знову затвердило використання вакцини проти кашлюку у дітей на першому році життя. Цей досвід показує, що переваги «більш ризикованої» вакцини проти кашлюку абсолютно очевидно переважають її ризик. На сьогодні відомо, що цільноклітинна вакцина забезпечує більш тривалий захист у порівнянні з ацелюлярною.

Чому по телебаченню і в Інтернеті поширюється стільки негативної інформації про вакцинацію?

За останні кілька років на телебаченні, по радіо і в Інтернеті в Україні з'явилося чимало негативної інформації про імунізацію. Ця інформація серйозно применшує користь вакцинації й сильно

перебільшує її можливі ризики. Наприклад, якщо дитина померла незабаром після вакцинації, то деякі люди кажуть, що саме вакцинація викликала цю смерть. Насправді ж, після ретельного розслідування цих випадків, фахівці завжди приходили до висновку, що ймовірність того, що вакцинація спричинила цю смерть, вкрай мала. Просто дві події збіглися в часі. Реакція на такі інциденти заснована скоріше на емоціях, ніж на ретельному вивченні й об'єктивній інформації.

На жаль, проведення ретельного розслідування випадків смерті, які, ймовірно, можуть бути пов'язані з вакцинацією, може займати кілька тижнів і більше. До того часу, коли будуть отримані результати, поширена інформація про випадок смерті в період після вакцинації вже встигне завдати шкоди.

Негативна інформація, яку зазвичай поширюють за допомогою засобів масової інформації, може викликати сильне занепокоєння у батьків, які хочуть зробити все можливе, щоб захистити здоров'я і життя своїх дітей. Факт залишається фактом: серйозні побічні реакції, пов'язані з вакцинацією, трапляються вкрай рідко, настільки рідко, що це точно не та причина, через яку варто відмовляти своїм дітям у захисті від серйозних інфекцій. Випадки важких хвороб, інвалідизації або смерті, викликані захворюваннями, яким можна запобігти шляхом вакцинації, в Україні трапляються набагато частіше.

Хоча дуже важко надати певну відповідь на питання, чому в Україні так багато негативної інформації про імунізацію, є кілька можливих пояснень:

- Негативну інформацію підтримують певні групи, наприклад, гомеопати, які паразитують на темі вакцинації для підтримки свого бізнесу і заробітку.
 - В Україні, як і в більшості країн, засоби масової інформації намагаються публікувати або транслювати сенсаційну інформацію, яка привертає увагу читачів чи слухачів емоційно і підтримує їхній інтерес.
 - Політики, що використовують фейкову інформацію про вакцинацію задля своїх політичних інтересів, мобілізації свого електорату
- Є безліч прикладів, коли питання вакцинації, а саме поширення неправдивої інформації про вакцинацію, використовувалося як елемент гібридної війни та можливість дестабілізувати населення.

Крім того, є багато прикладів виступів деяких офіційних осіб, які повідомляли аудиторії суперечливу інформацію.

І, нарешті, поза всяким сумнівом, деякі медичні фахівці та інші громадяни дійсно вважають, що вакцинація може бути небезпечною, хоча якби вони уважно вивчили наукові дані, вони б дійшли висновку, що вакцинація — мінімальні ризики й величезні переваги.

Чи безпечно робити щеплення маленьким новонародженим дітям?

Так, це абсолютно безпечно і дуже важливо. Матка вагітної жінки являє собою стерильне середовище. В нормі у навколоплідній рідині немає мікроорганізмів (вірусів та бактерій). Проте вже через кілька хвилин після того, як дитина покине утробу матері, вона стикається з тисячами бактерій і вірусів, і деякі з них можуть викликати захворювання, незворотні наслідки або навіть смерть. До кінця першого тижня життя шкіра, носоглотка і травний тракт дитини покриті десятками тисяч різних бактерій. Оскільки в організмі новонароджених дітей є материнські антитіла, ці діти протягом кількох місяців мають імунітет до деяких захворювань. Однак більшість немовлят не мають материнського імунітету до туберкульозу, дифтерії, кашлюку, поліомієліту, правцю, гепатиту В або Хіб-інфекції. Якщо невакцинована дитина зіткнеться з однією з цих інфекцій, її організм не зможе побороти її. Новонароджені та немовлята, які пройшли вакцинацію в перші місяці життя отримали захист і готові до зустрічі з хвороботворними мікроорганізмами, що можуть зустрічатися на їхньому життєвому шляху. Вакцинація є так само безпечною для немовлят, як і для дітей старшого віку.

Чи може вакцинація послабити імунну систему дитини?

Ні! Чисельні дослідження та наукові моделювання свідчать, що імунна система здатна одночасно розпізнавати дуже велику кількість антигенів, що містяться в різних вірусах і бактеріях. За оцінками вчених, вакцинація дитини від 11 інфекційних захворювань одночасно запускає в дію лише 0,1% потенційних можливостей

імунітету. Оскільки клітини постійно поновлюються (імунна система здатна виробляти близько 2 мільярдів клітин на день), вакцина ніколи не зможе пригнітити навіть частину імунної системи. Це, в принципі, означає, що імунна система здатна виробляти стільки клітин, скільки їй необхідно.

Батькам також не варто турбуватися, що зараз наші діти отримують більше вакцин, ніж отримували вони, коли були дітьми. Наразі діти отримують значно менше імунологічних компонентів — антигенів (таких як білки й полісахариди), що містяться в сучасних вакцинах, ніж у вакцинах старого покоління. Попри те, що сьогодні діти отримують більше вакцин, дійсне число імунних компонентів, антигенів, у вакцинах зменшилося.

Будь ласка, розкажіть мені про побічні реакції на вакцини.

Немає нічого незвичайного в тому, що після вакцинації можуть виникати несерйозні побічні реакції, такі як біль або припухлість на місці уколу, або незначне підвищення температури. Такі побічні реакції зазвичай тривають декілька днів і для полегшення стану дитини можна використовувати звичайні ліки, наприклад, парацетамол. Дуже рідко люди можуть мати більш серйозні побічні реакції, наприклад, алергічні, і саме тому медичні працівники запитують, чи не мала дитина серйозних проблем зі здоров'ям або алергічних реакцій на ліки чи харчові продукти коли-небудь і на що-небудь. Важкі алергічні реакції на вакцини виникають вкрай рідко і медичні працівники знають, як їх лікувати.

Чи можете Ви гарантувати, що у моєї дитини не буде побічних реакцій?

Вакцинація може викликати біль, підвищення температури, почервоніння або подразнення в місці уколу. У дуже рідкісних випадках вакцинація може викликати більш серйозні побічні реакції. Наприклад, цільноклітинна вакцина проти кашлюку може в рідкісних випадках викликати тривалий, безперервний плач, підвищення температури й, через це, судоми. Ніхто не може гарантувати, що саме у вашої дитини не виникне таких реакцій на вакцину. Хоча жоден з цих серйозних симптомів не призвів до незворотних наслідків, але цілком зрозуміло, що вони викликають сильне занепокоєння у батьків.

Дуже важливо, щоб батьки не надавали дуже великого значення

вкрай рідкісним випадкам серйозних побічних реакцій на щеплення. Майже все, що роблять люди, пов'язано з тим чи іншим ризиком. Наприклад, щороку в Україні чимало людей отримують травми або навіть гинуть, послизнувшись у ванній, або вдавившись їжею, або від удару блискавки. Таких людей набагато більше, ніж число людей, хто зазнав серйозної шкоди в результаті вакцинації. Однак мало хто з нас вважає, що вживання їжі, купання у ванній або прогулянки на вулиці в дощовий день становлять серйозну небезпеку. Ми зазвичай навіть не замислюємося про ці ризики, тому що вони надзвичайно низькі. До вакцинації слід ставитися так само. До тих пір, поки у світі існують захворювання, які можна попередити вакцинами, жоден з батьків не повинен ризикувати, відмовляючись від вакцинації й захисту дітей.

Чи безпечною дитині проходити вакцинацію під час епідемії грипу?

Немає жодних протипоказань до вакцинації під час епідемії грипу або спалаху іншого захворювання. Насправді для вашої дитини БІЛЬШ важливо пройти вакцинацію під час епідемії грипу або спалаху іншої інфекції. Наприклад, якщо є спалах кору, дитині терміново слід зробити щеплення вакциною КПК (яке захищає від кору, паротиту та краснухи). Чим більше людей, які хворіють на вакциноковані інфекційні захворювання можуть потенційно контактувати з вашою дитиною, тим більше дитина потребує захисту. Не бійтеся, якщо дитина пройде вакцинацію після зараження інфекцією, а її симптоми ще не проявилися (інкубаційний період). Вакцина не посилить тяжкість захворювання, якщо воно розвинеться!

Чи безпечно вакцинуватися в період пандемії COVID-19?

В умовах пандемії COVID-19 вакцинація відповідно до календаря щеплень не лише повинна

Безпечність щеплень

проводитися, але й стає ще більш актуальною. Бо хвороби, які можна попередити шляхом вакцинації, нікуди не зникають. Під час пандемії існує дефіцит медичних працівників, які зайняті консультуванням хворих з COVID-19.

Під час медичної кризи часто неможливо отримати своєчасну консультацію або бути госпіталізованим щодо хвороби, яку можна попередити шляхом вакцинації. Звичайно, що при пандемії COVID-19 при відвідуванні медичного закладу для отримання щеплення важливо суворо дотримуватися правил інфекційного контролю: 1) завчасно записатися на прийом для вакцинації; 2) прийти у чітко визначений час; 3) дотримуватися дистанції, у разі виникнення черги; 4) користуватися медичною маскою; 5) не приходити на вакцинацію, якщо у дитини є ознаки застуди (це можуть бути симптоми COVID-19); 6) якщо ви або ваша дитина перехворіла на COVID-19, пройти вакцинацію можна після закінчення заразного періоду (зазвичай це 2 тижні від початку захворювання).

В умовах пандемії ще більш актуальності набула вакцинація проти грипу та пневмокової інфекції. Обговоріть це питання зі своїм сімейним лікарем.

Чи безпечно отримувати кілька щеплень в один день?

Наукові дослідження, в ході яких вивчалися наслідки одночасного введення різних вакцин показали, що рекомендовані вакцини однаково ефективні як в при одночасному введенні, так і окремо, і що такі комбінації не підвищують ризики побічних реакцій. Єдиний захід обережності, якого повинен дотримуватися медичний працівник, який проводить щеплення: не робити більше одного уколу в одне і те ж саме місце. Це дозволить уникнути дискомфорту у місці щеплення. Відстань між уколами має складати близько 2,5 см або ж у різні кінцівки.

Проведення декількох щеплень під час одного відвідування лікаря має дві практичні цілі. По-перше, дитина проходить імунізацію і, таким чином, отримує захист якомога раніше у критичні перші місяці життя. По-друге, отримання декількох щеплень одночасно означає, що дитині доведеться менше відвідувати лікаря. Це є менш травматичним для дитини й дозволяє батькам заощадити час.

Безпечність щеплень

Чи можна проводити вакцинацію дитині з хронічним захворюванням?

Хронічні хвороби, такі як бронхіальна астма, цукровий діабет, і неврологічні розлади та інші, не є абсолютним або постійним протипоказанням для вакцинації. Діти із затримками фізичного розвитку, а також діти з хронічними хворобами потребують вакцинації навіть більше, ніж інші діти, оскільки їхній організм більш сприйнятливий до різних інфекційних захворювань. Вони проводять більше часу у медичних установах, ніж інші діти, де можуть контактувати з інфікованими пацієнтами й ризик "підхопити" ту чи іншу інфекцію у них вищий. Тому вони потребують не лише вакцинації, що передбачена календарем щеплень, а й додаткових щеплень (наприклад, проти пневмококової інфекції, щорічної вакцинації проти грипу).

Дітям з ревматологічними захворюваннями, які отримують імуносупресивну терапію (кортикостероїди, метотрексат, біологічні препарати) слід відкласти вакцинацію живими вакцинами (наприклад, проти краснухи, кору, епідемічного паротиту, поліомієліту та туберкульозу), щоб уникнути потенційного ризику від вакцин у зв'язку зі зменшенням імунного захисту. В ідеалі, ці вакцини повинні бути введеніми принаймні за 4 тижні до початку чи після лікування кортикостероїдами, метотрексатом або біологічними препаратами.

Вакцини, які складаються з неживих мікроорганізмів, що містять тільки інфекційні білки (проти правцю, дифтерії, поліомієліту, гепатиту В, кашлюку, пневмококової, менінгококової, гемофільної інфекції) можуть бути введеніми у будь-який час імуносупресивної терапії. Але у такому випадку існує ризик того, що вакцина буде неефективною через стан імуносупресії у дитини і забезпечить менший захист. Тому щоб досягти оптимальної імунної відповіді на інактивовану вакцину, її потрібно ввести щонайменше за 14 днів до початку лікування. Тим не менше, рекомендується дотримуватися графіку вакцинації у дітей раннього віку, хоча ступінь захисту може бути меншим.

Імуносупресивною дозою прийнято вважати еквівалентну 2 мг/кг або 20 мг на добу за преднізолоном у пацієнтів з масою тіла понад 10 кг, якщо вони отримують лікування протягом 2 тижнів і довше.

Кортикостероїдна терапія не дає імуносупресивного ефекту і не є протипоказанням до вакцинації у наступних випадках:

- Короткий курс лікування – до 2 тижнів;
- Низькі дози препаратів (до 20 мг/добу за преднізолоном);

- Тривалий курс лікування кортикостероїдами за альтернуючою схемою невеликих доз через день;
- Замісна терапія кортикостероїдами у фізіологічних дозах;
- Місцеве застосування кортикостероїдів (на шкіру, очі, внутрішньосуглобово чи в аерозолі).

Чи безпечно робити щеплення дітям з онкологічними захворюваннями?

Діти з онкологією мають підвищений ризик захворіти на інфекційні захворювання та мати важкий перебіг. Це залежить від їх оточення, вакцинального статусу та рівня імуносупресії. Тому по можливості вакцини, передбачені Календарем профілактичних щеплень, потрібно вводити до початку лікування. Загалом онкохворих можна сміливо вакцинувати неживими вакцинами. Щеплення живими вакцинами не застосовують або відкладають на пізніші терміни. Варто уникати проведення вакцинації в період інтенсивної хіміотерапії, оскільки вона сильно пригнічує імунітет і таким чином не дасть розвинути адекватній імунній відповіді на вакцину.

В окремих випадках користь від вакцинації живими вакцинами може перевищувати будь-які потенційні ризики виникнення побічних реакцій. Наприклад, вітряна віспа є небезпечною для хворих з лейкоемією у період ремісії чи після завершення хіміотерапії.

Щеплення інактивованими (неживими) вакцинами проводиться через 3 місяці після завершення курсу хіміотерапії. Якщо дитина отримує підтримуючу хіміотерапію і в неї немає імуносупресії, вакцинація проводиться за віком відповідно до Календаря профілактичних щеплень. Разом з тим, враховуючи ймовірність недостатньої імунної відповіді на вакцинацію, її рівень варто перевірити лабораторно.

Живі вакцини не призначаються на період проведення хіміотерапії. Щеплення від вітряної віспи проводиться через 3 місяці після завершення курсу хіміотерапії. Щеплення КПК проводиться з урахуванням препаратів, що використовувалися у терапії. Якщо це компоненти крові, є спеціальні рекомендації щодо вакцинації після введення препаратів крові.

Повторне введення вакцин, що вводилися перед хіміотерапією, зазвичай необов'язкове, за винятком трансплантації кісткового мозку

Діти з аутизмом, РАС, ДЦП, Синдромом Дауна. Як вакцинувати їх?

Діти з неврологічними чи психо-моторними порушеннями є особливо беззахисні і потребують ретельної вакцинації обов'язковими та рекомендованими вакцинами.

Неврологічні розлади можуть дебютувати у різному віці різними замаскованими проявами. Якщо перші симптоми ДЦП можна побачити ще до вакцинації за віком, то частина хвороб із судомами чи нервово-м'язовими порушеннями можуть проявитися під час вакцинації та співпасти з нею в часі. Такі захворювання як розлади аутичного спектру чи розсіяний склероз зазвичай дебютують у більш пізньому віці. Батьки знаходять хибний причинно-наслідковий зв'язок і припиняють вакцинувати дитину, яка залишається абсолютно беззахисною перед інфекцією.

Насправді дітям із неврологічною патологією вкрай важливо отримати вчасно вакцинацію згідно з Календарем, а також проти пневмококової інфекції та грипу. За кордоном у розвинутих країнах світу додаткова вакцинація забезпечується таким дітям безкоштовно.

Чи правда, що в багатьох країнах дітям, які мають симптоми звичайної застуди або невелике підвищення температури, проводять вакцинацію?

Так, у багатьох країнах роблять щеплення дітям із застудою. В Україні деякі батьки побоюються, що у дітей з гострими захворюваннями імунна реакція на вакцину буде слабкою, а побічні реакції будуть більш серйозними, ніж у здорових дітей. Деякі вважають, що хворим дітям не можна давати додаткове навантаження на імунну систему, яка вже бореться з інфекцією. Однак Всесвітня організація охорони здоров'я і міністерства охорони здоров'я багатьох країн рекомендують проводити вакцинацію дітям, оскільки результати досліджень показують, що наявність інфекції верхніх дихальних шляхів, інфекції вуха, температура, діарея, інфекції шкіри не впливають на рівень захисних антитіл, вироблення яких стимулює вакцина. В Україні за рекомендацією НТГЕІ у 2019 році МОЗ України були затверджені такі ж практики.

Інформація про те, чи здатна вакцина стимулювати захисну імунну відповідь у дітей з серйозними інфекціями (такими як бактеріальна пневмонія або менінгіт) поки є недостатньою. Вакцинацію дітей із серйозними захворюваннями слід перенести на пізніший час і проводити її після того, як пройнуть симптоми.

Батьки за вакцинацію

Громадська організація

КАЛЕНДАР ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ

Вакцинація проти	Новонароджений	6 т.	2 м.	4 м.	6 м.	9 м.	12 м.	18 м.	2 р.	5 р.	6 р.	9 -14 р.	16 р.	Дорослі (≥18 р)	
Гепатиту В	1 доза		2 доза		3 доза	Раніше не вакцинованим: ввести три дози (0-1-6 міс.)								Ввести три дози (0-1-6 міс.)	
Туберкульозу (БЦЖ)		Раніше не вакцинованим: віком понад 2 міс. при негативному результаті РМ													
Кашлюка, дифтерії, правця (КДП)/дифтерії правця (ДП)			1 доза КДП	2 доза КДП	3 доза КДП			4 доза КДП			ДП		ДП	ДП кожні 10 років	
Поліомієліту			1 доза ІПВ	2 доза ІПВ	3 доза ОПВ			4 доза ОПВ			ОПВ	14 р ОПВ.		3а епідпоказами	
Hib-інфекції			1 доза	2 доза			3 доза	Щеплення проводиться до 4 р. 11 міс. 29 днів	3а станом здоров'я. Раніше не вакцинованим: ≥ 5 років – 1 доза						
Кору, епідемічного паротиту, краснухи					При несприятливій епідситуації 1 доза (до 12 міс не зараховується)		1 доза				2 доза				
Пневмококової інфекції			1 доза	2 доза			3 доза				Синфлорикс®				
														Превенар -13®	
Ротавірусної інфекції			1 доза	2 доза		Ротарикс®: Вакцинація має бути проведена до 24 тижнів життя									
			1 доза	2 доза	3 доза		РотаТек®: Вакцинація має бути проведена до 32 тижнів життя								
Менінгококової інфекції	Німенрикс®		1 доза	2 доза			3 доза								
	Менактра®					9 - 23 міс.: 2 дози з інтервалом 3 міс.						15 - 55 р., якщо після попередньої дози мін. 4 роки - одноразово			
Вітряної віспи (вітрянка)							1 доза	Ввести 2-гу дозу через 6 т. після 1-ої дози (але не раніше 4 т. від введення 1 дози).							
Гепатиту А								1 доза	Ввести 2-гу дозу через 6 міс.						
Папіломавірусної інфекції	Церварікс® (серотипи: 16, 18)										2 дози (інт.6 м.)	≥15 р.-3 дози: 0-1-6 міс.			
	Гардасил® (серотипи: 16, 18, 6, 11)											≥14 р.-3 дози: 0-2-6 міс.			
Жовтої лихоманки					6 - 9 міс. не рекомендована, за винятком особливих обставин			1 доза (ВООЗ: ревакцинація не проводиться)							
Кліщового енцефаліту							3 дози. Перша ревакцинація через 3 роки, наступні - кожні 5 років від першої ревакцинації.								
Черевного тифу										1 доза. Ревакцинація кожні 3 р., якщо є ризик захворювання.					
Грипу					Вперше в житті: 2 дози з інт.в 28 днів, надалі – 1 доза щороку						1 доза щороку				
	Вакцинація в рамках календаря щеплень. Вакцини забезпечуються в рамках Національної програми імунопрофілактики (НПІ).														
	Рекомендовані щеплення, що не забезпечуються НПІ. Приведені варіанти вакцинації.														
	Можливість проведення вакцинації, якщо щеплення проводяться поза календарем/рекомендований вік. (схему вакцинації уточніть у свого лікаря)														
	Проведення вакцинації в окремих ситуаціях.														
	Вакцинація не проводиться.														
< - менше/до вказаного віку; ≥ - понад вказаного віку включно; КДП = АКДП/АсКДА; ДП = АДП/АДП-М															
 ПРЯМУЄМО РАЗОМ								 МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ		 Батьки за вакцинацію Громадська організація					

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» та Європейського Союзу в рамках гуманітарної ініціативи «Людяність і взаємодопомога». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження» та Європейського Союзу.

Щеплення дітей з порушенням Календаря

Для дітей віком від 3 місяців до 6 років 11 місяців 29 днів

Вакцини, анатоксини		Мінімальний інтервал між дозами			
		1-2-а дози	2-3-я дози	3-4-а дози	4-5-а дози
АКДП,	До 1 року	4 тижні	4 тижні	за Календарем	за Календарем
АДП	старше 1 року	4 тижні	6 місяців	за Календарем, якщо інтервал між першою ревакцинацією і ревакцинацією за віком становить більше 1 року	за Календарем, але не раніше ніж 1 рік
Проти поліомієліту		1 місяць	1 місяць	6 місяців	
Проти гепатиту В		1 місяць	1 місяць		
Проти кору, паротиту, краснухи		1 місяць			
НіВ-вакцина		1 місяць, 2-а доза не вводиться, якщо 1-у дозу введено у віці від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів	6 місяців, 3-я доза не вводиться, якщо 2-у дозу введено у віці від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів		

Вакцини, анатоксини		Мінімальний інтервал між дозами		
		1-2-а дози	2-3-я дози	3-4-а дози
АКДП, ААКДП1		1 місяць	1 місяць	6 місяців
АДП		1 місяць	9 місяців	
Проти поліомієліту		1 місяць	1 місяць	6 місяців
Проти гепатиту В		1 місяць	1 місяць	
Проти кору, паротиту, краснухи		1 місяць		
НіВ-вакцина		1 місяць, 2-а доза не вводиться, якщо 1-у дозу введено у віці від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів	6 місяців, 3-я доза не вводиться, якщо 2-у дозу введено у віці від 12 місяців до 4 років 11 місяців 29 днів	

Для дітей віком від 7 до 17 років 11 місяців 29 днів

Вакцини, анатоксини		Мінімальний інтервал між дозами		
		1-2-а дози	2-3-я дози	3-4-а дози
АДП-М		1 місяць	6 місяців	
Проти гепатиту В		1 місяць	1 місяць	
Проти кору, паротиту, краснухи		1 місяць		
Проти поліомієліту		1 місяць	1 місяць	6 місяців

Але ця рекомендація НЕ базується на ймовірності того, що у дитини розвинеться неадекватна імунна відповідь на вакцинацію. Щеплення відтермінують, щоб реакція на вакцину не "накладалась" на наявні симптоми. Таким чином, батьки не сплутають симптоми хвороби з наслідками вакцини.

Чи існує небезпека для моєї дитини через такі компоненти вакцини як ртуть, тіомерсал, алюміній і формальдегід?

Консерванти й стабілізатори використовуються для збереження дієвості вакцини й захисту від її забруднення. Відомий консервант — хімічна речовина, що має назву тіомерсал — містить надзвичайно малі кількості етилртуті. І хоча досі не отримано наукових доказів того, що тіомерсал у вакцинах нібито пов'язаний з розвитком аутизму та інших негативних наслідків, цю хімічну сполуку вилучено зі складу багатьох вакцин. Кількість етилртуті в одній дозі вакцини, що містять цей консервант, набагато менша, ніж у багатьох продуктах харчування, які споживають люди: в бутерброді з тунцем у п'ять разів більше сполук ртуті, ніж у вакцині проти грипу. Крім того, саме той різновид солей ртуті (метилртуть), яку виявлено в м'ясі тунця, може мати негативні наслідки для здоров'я. Дитина, що перебуває на винятково грудному вигодовуванні протягом шести місяців, споживає в 15 разів більше етилртуті, ніж міститься в одній дозі вакцини проти грипу.

Хоча тіомерсал вилучено з багатьох вакцин, рівень захворювання аутизмом стрімко зростає. Дослідники не знають точно, що викликає аутизм — до факторів ризику можна віднести екологічні проблеми, передчасні пологи, немолодий вік батьків, малий інтервал між пологам, а також генетичні фактори. Вакцинація до цих чинників не відноситься.

Коли ми говоримо про вакцинацію та аутизм, неможливо оминати справу Ендрю Вейкфілда. Він з групою авторів у 1998 році опублікував результати дослідження, що "підтверджували" зв'язок між використанням комбінованої вакцини проти кору, епідемічного паротиту та краснухи (КПК) та розвитком запалення кишківника та аутизму. Висновки були зроблені на...12 дітях, включених в дослідження. Однак ви не знайдете цю статтю в Інтернеті, оскільки журнал, який опублікував її, пізніше відкликав саму статтю. Дана стаття мала значний резонанс в суспільстві та привернула увагу не лише професійної наукової медичної спільноти, а й батьків і, звичайно ж — журналістів. Згодом почали

з'являтися свідчення співавторів про фальсифікацію результатів дослідження. За результатами розслідування журналістів був виявлений конфлікт інтересів пана Вейкфілда — його матеріальну зацікавленість. Після чого більшість співавторів дослідження відмовились надалі підтримувати його інтерпретацію результатів. Британська Генеральна Медична Рада провела розслідування за звинуваченнями у науковій фальсифікації проти Вейкфілда та двох його колег. 28 січня 2010 року трибунал при Генеральній Медичній Раді Великої Британії визнав Вейкфілда винним по 36 пунктах обвинувачення, включаючи звинувачення в нечесності та жорстокості щодо дітей з особливими потребами. Трибунал виніс рішення, що Вейкфілд «не виконував свої обов'язки як відповідальний консультант», діяв проти інтересів його пацієнтів та був «нечесним і безвідповідальним» в опублікованій статті. Згодом Вейкфілд був викреслений з Медичного Регістру Об'єднаного Королівства, що означало заборону на медичну практику у Великій Британії.

Перш ніж все це стало відомим, декілька шановних учених спробували відтворити результати Вейкфілда. Нікому з них це не вдалося — і тепер ми знаємо, чому. Більш того, в результаті проведення чисельних досліджень було заперечено не лише зв'язок між КПК вакциною та аутизмом, але й між іншими вакцинами та аутизмом.

На жаль, налякані батьки вирішили не робити щеплення вакциною КПК, і в результаті цього необґрунтованого рішення в Сполученому Королівстві виникли спалахи кору. Попри те, що Вейкфілда викрили та отримали переконливі докази того, що зв'язку між вакцинацією та аутизмом немає, багато батьків в різних країнах світу та в Україні, зокрема, зберігають віру в результати цього фальсифікованого дослідження.

Вони не сприймають велику кількість наукових фактів, що заперечують цей зв'язок.

Тому є дуже важливе правило: ви не повинні приймати рішення про здоров'я своєї дитини на основі лише одного дослідження або повідомлень в пресі! Поговоріть зі своїм лікарем, якщо у вас є побоювання з приводу безпеки тієї чи іншої вакцини.

У деяких дитячих вакцинах використовується мізерна кількість солей алюмінію, і вони абсолютно безпечні. Алюміній — найпоширеніший метал у земній корі. Тому він завжди присутній

у питній воді, ґрунті й навіть у повітрі. Фрукти, овочі, горіхи, борошно, крупи, молочні продукти й навіть дитячі суміші для штучного харчування і грудне молоко — всі вони містять певну кількість алюмінію. Ви користуєтеся дезодорантами? Цей метал присутній і там.

Солі алюмінію додають у вакцини, оскільки вони посилюють відповідь імунної системи на вакцину. Вони безпечно використовуються вже кілька десятиліть. Завдяки солям алюмінію, для деяких інактивованих вакцин можна зменшити кількість бустерних (ревакцинальних) доз, які слугують для формування адекватної імунної відповіді в організмі.

Експерти з імунізації в Україні, Всесвітня організація охорони здоров'я та інші поважні організації не вважають, що наявність алюмінію у вакцинах є небезпечною для здоров'я. У вакцинах міститься значно менше алюмінію, ніж діти отримують з навколишнього середовища, грудного молока, молочних сумішей та багатьох продуктів харчування. Після введення вакцини кількість алюмінію, що визначається в крові немовлят, не змінюється, і майже половина алюмінію, що містився у вакцині, виводиться з організму протягом одного дня.

Невелика кількість формальдегіду використовується для підтримання стерильності вакцини, щоб при уколi в організм вашої дитини не потрапили мікроорганізми на зразок бактерії стрептокока. Люди часто асоціюють формальдегід з тим постійним

ВАС НЕПОКОЇТЬ НАЯВНІСТЬ ФОРМАЛЬДЕГІДУ У ВАКЦИНІ?

Розглянемо звичайну грушу.

Кількість формальдегіду у вакцині настільки незначна, що вона навіть не впливає на рівень формальдегіду в крові дитини.

запахом, який був у повітрі шкільної хімічної лабораторії. Однак слід пам'ятати, що формальдегід потрапляє в організм людини природним шляхом. Ми всі контактуємо з формальдегідом, оскільки він міститься у дитячому шампуні, паперових рушниках, туші для вій або килимовому покритті. Та невелика кількість, яка використовується у вакцинах, не повинна викликати занепокоєння.

Вакцинація вагітних та годуючих жінок?

КАШЛЮК

ФАКТИ ПРО ЩЕПЛЕННЯ ВАГІТНИХ

6 Дітям віком до **місяців** найбільш загрожує госпіталізація та смерть від кашлюку

Немовлята на **90%** рідше заражаються кашлюком, якщо їхні мами вакцинуються під час вагітності.

Дослідження за участі більше **40000** вагітних жінок свідчать, що вакцинація не збільшує ризик ускладнень при вагітності.

16-32 тижень **КОЖНОЇ** вагітності - оптимальний час для вакцинації від кашлюку.

Вагітним протипоказано вводити живі вакцини – БЦЖ, КПК, від вітряної віспи, ОПВ, ЖЛ (проти жовтої лихоманки), що пов'язано з теоретичними ризиками для плоду. Тому живі вакцини потрібно вводити завчасно – КПК щонайменше за місяць до запланованої вагітності.

Разом з тим, існує багато спостережень за випадками, коли жінки не знали про свою вагітність на момент вакцинації і були щеплені живими вакцинами. Проте на сьогодні так і залишається не доведеним негативний вплив на перебіг вагітності або на дитину помилкове введення живої вакцини. Вакцинація живими чи інактивованими вакцинами на будь-яких термінах вагітності не є показом для переривання вагітності.

Які вакцини необхідні вагітним?

Вагітні жінки більш схильні до важкого перебігу грипу та частіше потребують госпіталізації коли хворіють на нього. Інактивовані вакцини від грипу дозволені в будь-якому періоді вагітності і суттєво зменшують ризик захворіти, або забезпечують легший перебіг захворювання та зменшують негативні наслідки грипу. Також вакцинація від грипу забезпечує захист новонародженому в перші місяці життя

Дуже важливою для вагітних є вакцинація АаКДП-М (комбінована вакцина проти правця, дифтерії, кашлюка з ацелюлярним кашлюковим компонентом) на 28-32 тижні вагітності незалежно від раніше проведених до даної вагітності щеплень. Вакцинація вагітної має на меті захистити немовля від кашлюка.

Переваги вакцинації вагітних жінок зазвичай перевищують теоретичні ризики, коли ймовірність виникнення захворювання є високою та інфекція становить ризик для матері або плоду. Отже, вагітні жінки можуть бути щеплені від гепатитів В і А, пневмококової та менінгококової інфекцій.

Вагітні жінки, які отримали останню дозу вакцини, що містить правцевий анатоксин, більше ніж 10 років тому, мають бути щеплені проти правця і дифтерії під час вагітності.

Чи дозволена вакцинація жінкам, які вигодовують дітей грудним молоком?

Годування грудьми не є протипоказанням до вакцинації жінки. Застереження є лише у випадку вакцинації деякими живими вакцинами, оскільки існує теоретичний ризик передачі вакцинних вірусів від матері до дитини. Це зокрема стосується вакцин від жовтої лихоманки. Однак, якщо жінка, що вигодовує дитину грудьми, не може уникнути подорожі або відкласти її до районів, які є небезпечними щодо жовтої лихоманки, вона має бути вакцинована.

Екстрена вакцинація вагітних та годуючих грудним молоком жінок.

Екстрена профілактика сказу не є протипоказанням і вагітні можуть проходити курс антирабічної профілактики на будь якому терміні.

Важливість вакцинації для оточення вагітної.

Оскільки вагітність є особливим станом для жінки, важливо щоб її оточення було максимально захищеним від вакцинокерованих інфекцій. КПК, вакцини проти вітряної віспи потрібно вводити незахищеним членам сім'ї, які перебувають у сімейному контакті з вагітною. У разі виникнення везикулярних висипань після вакцинації проти вітряної віспи, контакт з вагітною слід обмежити до завершення висипань. Немовлята які перебувають в сімейному контакті з вагітною повинні бути щеплені від ротавірусної інфекції згідно графіку.

4. ДОСВІД ВАКЦИНАЦІЇ

Рішення, яке ви приймаєте про вакцинацію дітей має життєво важливе значення для їхнього здоров'я та життя. Але навіть з урахуванням цього очевидно, що уколи можуть викликати стрес у батьків і їхніх маленьких дітей. Пропонуємо вам кілька хороших порад аби підтримати своїх дітей до, під час і після уколів.

Як мені підготувати дитину до щеплення?

Підготуйтеся самі! Перш ніж вашій дитині буде зроблено укол, виконайте кілька простих кроків, щоб відвідування пункту вакцинації викликало менше стресу у вас і вашої дитини.

- Прочитайте інформацію про вакцини в надійних джерелах і запишіть ті запитання, які ви хочете поставити медичному працівнику.
- Візьміть з собою улюблену іграшку чи книгу, а також ковдру, якою зазвичай вкривається ваша дитина, щоб заспокоїти її.
- Допоможіть дітям старшого віку зрозуміти, що вакцини — це добре. Не лякайте дитину уколами, не кажіть їм «якщо будеш погано поводитися, я тебе відведу до медсестри й вона зробить тобі укол». Замість цього постійно нагадуйте дитині, що вакцини допомагають їй не хворіти.
- Будьте чесними перед дитиною. Поясніть, що при уколi вони відчують, ніби їх ущипнули або вжалили, але боляче буде недовго.
- Попросіть інших членів сім'ї, особливо старших братів чи сестер, підтримати дитину.
- Не розказуйте «страшні історії» і не лякайте дитину уколами.

В яких випадках дитина потребує прийому протиалергічних препаратів перед щепленням?

Немає особливого сенсу давати дитині антигістамінні (проти алергії) та протизапальні препарати перед щепленням.

Що я можу зробити, щоб моя дитина відчувала себе більш комфортно під час щеплення?

Якщо у вас є питання про вакцинацію, зверніться з ними до вашого сімейного лікаря або медсестри. Після закінчення прийому у лікаря попросіть його порадити якісь знеболювальні препарати (окрім аспірину) та інші заходи, які ви зможете використовувати вдома, щоб підтримати вашу дитину

Спробуйте зробити наступне, щоб дитина легше перенесла уколи:

- Відверніть увагу та заспокойте дитину, притиснувши її до себе, заспівайте їй пісеньку або поговоріть ласкавим голосом.
- Посміхайтесь, дивіться дитині в очі. Дайте дитині зрозуміти, що все буде добре.
- Заспокойте дитину, давши їй улюблену іграшку, або почитайте книжку. Звична ковдра також допоможе дитині заспокоїтись.
- Якщо це можливо, посадіть дитину собі на коліна і міцно обійміть.

Для дітей старшого віку.

- Зробіть кілька глибоких вдихів і видихів разом з дитиною, щоб допомогти їй «видихнути» біль.
- Покажіть їй що-небудь цікаве в кімнаті, щоб відвернути увагу.
- Розкажіть або прочитайте їй що-небудь.
- Підтримайте дитину, якщо вона плаче. Ніколи не сваріть дитину за те, що вона «не смілива».

Після того як дитина отримує всі уколи, надайте їй максимальну підтримку. Візьміть її на руки, притисніть до себе; немовля погодуйте грудьми або дайте іншу їжу. Говоріть лагідним голосом, втішайте, хваліть і обіймайте дитину — це покаже їй, що все вже добре.

На що мені слід звертати увагу після вакцинації дитини?

Вашій дитині знадобиться вся ваша любов і турбота після вакцинації. Деякі щеплення, що захищають дітей від серйозних захворювань, можуть деякий час спричиняти дискомфорт. Це нормальна реакція, яка швидко минає. Звертайте особливу увагу на дитину протягом декількох днів. Якщо Ви побачите якісь ознаки, які вас турбують, зателефонуйте до лікаря.

Якщо вам здається, що у дитини підвищилася температура — поміряйте її. Найлегше це зробити за допомогою електронного термометру, який вставляють під пахву (або за допомогою іншого методу, який вам порекомендує медичний працівник). Якщо у дитини підвищилася температура до тих показників, про які вас попереджав медичний працівник, або якщо у вас виникли запитання, телефонуйте до лікаря.

Щоб збити температуру, можна зробити наступне:

- Давайте дитині багато пити.
- Одягайте дитину так, аби вона не перегрівалася. Не кутайте її й не сповивайте туго.
- Дайте дитині лікарські препарати для зниження температури або полегшення болю (наприклад, ацетамінофен — парацетамол (Панадол®, Ефералган®, тощо) або ібупрофен (наприклад, Нурофен®). Доза препарату повинна залежати від маси тіла дитини, від рекомендацій лікаря. **Не давайте ацетилсаліцилову кислоту (“аспірин”)**! Перевірте температуру через 1 годину. Зателефонуйте лікарю, якщо у вас є питання.

Якщо рука або нога дитини набрякла, почервоніла і стала гарячою на дотик:

- Для полегшення болю дайте ацетамінофен (парацетамол) або ібупрофен. **Не давайте ацетилсаліцилову кислоту (“аспірин”)**!
- Якщо почервоніння або подразнення посилюється через 24 години, зателефонуйте до лікаря.

Є деякі заходи після вакцинації, рекомендовані іншими батьками та деякими медичними працівниками в Україні, в яких

нема потреби. Наприклад, поширеною є думка, що краще за все забезпечити дитині спокій і не виводити гуляти на вулицю декілька днів, уникати контакту з іншими дітьми й не митися/не мочити місце уколу. Насправді будь-який біль після уколу пройде швидше, якщо дитина буде активною; немає жодних проблем з купанням дитини й спілкуванням з іншими дітьми. Також вважається, що дитина не повинна їсти продукти, що «викликають алергію» кілька днів після вакцинації. Для цього теж немає жодних причин, і дитині слід давати звичні для неї їжу і напої, хоча цілком нормально, що деякі діти вживають менше їжі протягом 24 годин після вакцинації.

Якщо у Вас викликає занепокоєння те, як дитина себе почуває і виглядає після вакцинації, зателефонуйте до лікаря.

Чому батьки повинні підписувати форму згоди?

Для того, щоб бути впевненим, що всі батьки поінформовані про ризики і переваги вакцинації їхніх дітей, Міністерство охорони здоров'я вимагає, щоб лікар надав інформацію про вакцинацію при спілкуванні з батьками й щоб батьки надали свою згоду на вакцинацію своєї дитини.

З приводу імунізації лікарі наполегливо рекомендують всім батькам зрозуміти, наскільки малий ризик побічних реакцій в порівнянні з величезною користю для їхніх дітей та інших дітей у їхніх громадах. Однак у звичайних умовах в Україні нікого з батьків не змушують проводити вакцинацію їхнім дітям. Вакцинація є добровільною.

Чому критичне мислення важливе для батьків

Уявіть собі ситуацію. Зовні абсолютно здорова дитина отримує свою першу вакцину. Через деякий час у неї підіймається температура, що є нормальною реакцією на щеплення. Але потім щось іде не так. У дитини з'являються судоми, вона починає відставати в розвитку і врешті решт отримує важку інвалідність.

Батькам важко не пов'язати цю трагічну подію саме з вакциною та не звинуватити в цьому щеплення.

Часто і медичні працівники можуть підтримати висновки батьків. В принципі, довгий час так і робили.

Ситуація – описана вище – має назву синдром Драве, що є однією з форм епілепсії, яке проявляється часто у віці від 2 до 10 місяців життя.

У 2001 році було доведено, що це генетичне захворювання, яке не має нічого спільного з вакцинами. Його викликає мутація в гені SCN1A. Синдром стартував саме після щеплення, тому що одним з головних провокаторів судом є підвищення температури. Так само дитина могла захворіти на вірусне захворювання і після ГРВІ з температурою батьки б помітили тривожні симптоми.

Але оскільки причиною першого в житті підвищення температури тіла могла бути проведена вакцинація у немовлят, то перші симптоми синдрому Драве фіксували саме після щеплення.

В цій ситуації важко утриматись від такої логічної хиби як «Після означає – внаслідок». Англійською ця логічна хиба звучить як *post-hoc fallacy*. Наш мозок потребує розуміння того, чому певні події стаються в нашому житті. Це надає нам відчуття контролю ситуації. І саме часто через це ми можемо зробити хибні висновки.

Ось ще один приклад. Є жартівливий графік, який показує, що з підвищенням продажів морозива підвищуються напади акул на людей. Але ж буде абсурдним припустити, що морозиво — причина нападу акул на людей. Це не більше ніж кореляція, одне не впливає з іншого. І продаж морозива, і напад акул на людей підвищуються через підвищення температури влітку.

Це не всі логічні хиби, які ми робимо. Є ще "Анекдотична хиба" – ситуація, коли ваш опонент чи ви самі використовуєте ізольований (окремий) приклад, як аргумент, проте фактів чи переконливих свідчень у вас немає. Яскравий приклад цього: мій дідусь палив як паротяг, але дожив до 90 років. Це аж ніяк не свідчить про те, що куріння не скорочує життя. Адже робити висновки на випадку однієї людини – неможливо.

Щоб не робити цієї хиби, важливо вміти перепроверити статистику та розуміти, що таке статистика взагалі.

Чому розуміння логіки та логічних хиб важливі для батьків? Тому що відсутність логіки призводить до так званого псевдокритичного мислення. До того ж, життєво важливі рішення для своїх дітей

дорослі люди ухвалюють, спираючись на окремий випадок чи пов'язуючи дві події, які, насправді не мають після себе зв'язку.

Питання вакцинації не базується на досвіді. Воно не базується навіть на окремому дослідженні. Це роки та сотні досліджень, а іноді дуже болісний досвід інших країн. Наприклад, в Японії в 70-х роках минулого століття перестали вакцинувати немовлят від коклюшу, що призвело до стрибка смертей серед немовлят. Це не можна було навіть порівняти зі шкодою побічних реакцій після щеплення. Більше такі експерименти не робила ні Японія, ні якась інша країна. Що варто робити, щоб приймати правильне рішення щодо будь-яких медичних питань:

- консультуйтеся з лікарями;
- вивчайте статистику, щоб розуміти ризики та переваги;
- відключайте емоції. Історія про когось, хто помер після чогось завжди шокує, але додаткові питання та спокійне розмірковування над ситуацією, може показати цікаві факти;
- вивчайте офіційні джерела інформації.

5. Додатки

Додаток А: список ресурсів з правдивою інформацією про вакцинацію

Для того, щоб більше дізнатися про імунізацію і захворювання, зверніться до вашого лікаря-педіатра і відвідайте наступні вебсайти. Батькам слід знати про те, що якщо вони проведуть пошук в мережі Інтернет за словом «імунізація» або «вакцинація», вони побачать безліч сайтів із вкрай сумнівною інформацією. Тому ми закликаємо батьків користуватись інформацією на перевірених сайтах:

www.bzv.org.ua

www.phc.org.ua

www.komarovskiy.net

www.doctors.com.ua

www.stoppolio.com

www.moi-privivki.com

www.eliky.in.ua

www.uaps.org.ua

www.vadi.org.ua

www.unicef.org/ukraine

www.rotary.org.ua

www.patients.org.ua

www.mamawow.com.ua

www.publichealth.org.ua

www.zrostaymaluk.com.ua

www.endpolio.org

[“Facebook група: “Вакцинація: питання та відповіді”](#)

World Health Organization Ukraine

<https://www.facebook.com/WHOUkraine>

Центр Громадського Здоров'я МОЗ України

www.phc.org.ua

Міністерство охорони здоров'я України

www.moz.gov.ua/ua/portal

Верховна Рада України

www.rada.gov.ua

«Коаліція за вакцинацію»

<http://vaccine.org.ua>

Для інформації англійською мовою про вакцинацію та інфекційні захворювання:

Всесвітня організація охорони здоров'я

www.who.int/countries/ukr/ru

Європейське регіональне бюро ВООЗ

www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization

Центри з контролю і профілактики захворювань США

www.cdc.gov/vaccines/

Європейський центр з контролю і профілактики захворювань

www.ecdc.europa.eu/en/healthtopics/immunisation/Pages/index.aspx

Коаліція сприяння імунізації

www.immunize.org

Центр просвіти про вакцини, Дитяча лікарня Філадельфії

www.chop.edu/centers-programs/vaccine-education-center/about

Знаходьте відповіді на найпопулярніші питання про щеплення у спеціальній групі за посиланням

www.facebook.com/groups/bzvorgua/

YouTube канал: ГО Батьки за вакцинацію

<https://www.youtube.com/channel/UCR8bl1Df8QeBek1yZLRLgw>

Додаток В: Захворювання, яким можна запобігти за допомогою вакцинації, внесені до списку Української національної програми імунізацій

Від яких хвороб захищає вакцинація?

10 ІНФЕКЦІЙ, ВАКЦИНАЦІЯ ПРОТИ ЯКИХ ВХОДИТЬ ДО КАЛЕНДАРЯ ЩЕПЛЕНЬ УКРАЇНИ:

Гепатит В

Захворювання викликає вірус, який вражає печінку. Тривале перебування вірусу в клітинах печінки може спровокувати розвиток цирозу і раку печінки. Цироз і рак печінки призводять до смерті. Зараження відбувається при контакті з кров'ю чи іншими рідиною інфікованої людини. Вірусом можна заразитися при контакті з інфікованими медичними інструментами, у побуті (зубна щітка, залізний

гребінець, ножиці, якими користувалася інфікована людина). Відомі випадки зараження дітей вірусом гепатиту В у пісочниці після уколу шприцом, який раніше використовували для ін'єкційних наркотиків.

Вакцинація є найефективнішим способом запобігти цьому захворюванню. В результаті повного курсу вакцинації виробляється довічний імунітет.

Досягнення: з 1982 року доступна вакцина проти гепатиту В. Ця вакцина ефективна для запобігання інфекції та її хронічних наслідків на 95% і є першою вакциною проти одного з основних видів раку людини.

Туберкульоз

Захворювання викликає бактерія. Для немовлят захист від туберкульозу дуже важливий, оскільки у випадку зараження збудником туберкульозу у перший рік життя існує високий ризик захворіти на туберкульозний менінгіт (ураження нервової системи). В цьому випадку туберкульоз особливо важко піддається лікуванню і часто має летальні наслідки.

Інфекція передається від хворої людини до здорової при чханні та кашлі.

Наукові дослідження продемонстрували що діти, яким не робили щеплень, хворіють на туберкульоз у 15 разів частіше, ніж ті, хто своєчасно отримав щеплення. Захист після вакцинації є обмеженим в часі впродовж 7-10 років. Повторна вакцинація (ревакцинація) не проводиться, оскільки ефективність її не доведена.

Досягнення: ВООЗ прийняла програму боротьби з туберкульозом. Кількість випадків смерті від туберкульозу за період з 2000 по 2015 рр. зменшилася на 22%. Щороку у світі захворюваність на туберкульоз знижується приблизно на 2%, а в період з 2000 по 2019 рік одужали 60 млн осіб. В Україні смертність від туберкульозу за цей період знизилась з 23 випадків на 100 тис. населення до 8,8 випадків на 100 тис. населення.

Дифтерія

Захворювання викликає бактерія, яка здатна виробляти потужний токсин. В основному, дифтерія проявляється у вигляді "ангіни", під час якої у горлі утворюються плівки, що іноді ускладнюють дихання. Токсин,

який виробляє дифтерійна бактерія, потрапляє до крові й вражає різні органи, найчастіше — серце (викликаючи міокардит), нервову систему, нирки. Навіть попри своєчасне лікування близько 20% хворих помирають. Передається від хворої людини або носія збудника. В останньому випадку, носій не має симптомів, але від нього можливо заразитися.

Вакцинація проти дифтерії є дуже ефективною, вона запобігає розвитку захворювання та ускладнень. Для підтримки імунітету проти дифтерії необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Досягнення: за результатом проведеної імунопрофілактики захворюваність на дифтерію різко знизилася; в багатьох країнах хвороба не зустрічається багато років.

Кашлюк

Інфекцію викликає бактерія. Захворювання характеризується ураженням дихальних шляхів і супроводжується нападами спазматичного кашлю, який порушує дихання — аж до його зупинки. Передається повітряно-крапельним шляхом від хворого. Часто повторно хворіють діти старшого віку та дорослі без типових ознак кашлюка, у яких хвороба перебігає легко. Але такі особливості призводять до того, що саме діти старшого віку та дорослі є тими, від кого заражаються малюки. Таким чином важливо пам'ятати, що кашлюком хворіють у будь-якому віці, але у дітей першого року життя це захворювання перебігає вкрай важко, викликає такі ускладнення як ураження легень (пневмонія) та ушкодження головного мозку, яке може призвести до смерті.

Вакцинація запобігає тяжким проявам захворювання й захищає від ускладнень хвороби. Сформований в результаті повного курсу вакцинації імунітет проти кашлюку зберігається впродовж 5-7 років на той період життя дитини, в якому хвороба перебігає найтяжче.

Досягнення: внаслідок широкомасштабної вакцинації, проведеної у 1950-1960 роках у промислово розвинутих країнах, сталося різке зниження захворюваності (більш ніж на 90%) і смертності від кашлюку.

Правець

Захворювання викликає бактерія, яка виробляє потужний токсин, що вражає нервову систему. Хвороба проявляється сильними судомими, що іноді можуть призвести до переломів кісток. Хвора людина відчуває сильні болі. Від 5 до 10% хворих помирають. При тяжких формах правця смертність сягає понад 50%.

Передається при потраплянні забрудненого ґрунту до рани, через заражені предмети (наприклад, цвях у землі, або при укусах).

Вакцинація проти правця є дуже ефективною і запобігає розвитку захворювання. Для підтримки імунітету проти правця необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Також можлива екстрена вакцинація проти правця. Якщо дитина, якій не робили щеплення, поранилася — негайно зверніться до лікаря, щоб зробити термінову профілактику правця.

Досягнення: до кінця 2013 року вакцинація, що запобігає правець матерів і новонароджених, була введена в 103 країнах. Внаслідок імунізації було захищено 82% новонароджених дітей.

Поліомієліт

Захворювання викликає вірус, який передається через брудні руки, забруднені харчові продукти й воду. Вірус поліомієліту вражає нервові клітини, що відповідають за рухи, і викликає параліч. Паралітична форма поліомієліту невиліковна.

Вакцинація є єдиним ефективним засобом запобігти цьому захворюванню.

Досягнення: пройдено 99% шляху до ліквідації поліомієліту у всьому світі. Кількість випадків захворювання на поліомієліт у світі зменшилася з 350 000 випадків у 1988 році до 22 та 33 випадків у 2017 та 2018 році відповідно. На сьогодні ліквідовано на планеті 2 та 3 типи "дикого" вірусу поліомієліту.

Хіб-інфекція (гемофільна інфекція)

Інфекцію викликає бактерія Hib (Haemophilus influenzae типу b), яка передається повітряно-крапельним шляхом від старших дітей до малюків. У назві бактерії присутнє слово, influenzae, у перекладі — „грип», тому що бактерію вперше було виявлено у людей, котрі померли під час епідемії грипу.

У дітей до 5 років Хіб є збудником пневмонії, гнійного менінгіту, запалення надгортанника (епіглотит) що призводить до задухи, запалення середнього вуха (отит), гнійного запалення суглобів (артрит), запалення кістки (остеомієліт), «зараження» крові (сепсис).

Вакцинація запобігає розвитку цих захворювань.

Вакцинація проти Хіб-інфекції була включена до календаря щеплень України у 2006 році, отже батьки знають про цю вакцину найменше. Чимало європейських країн, США, Канада, Японія проводять вакцинацію проти Хіб-інфекції вже понад 15-20 років. Результат — значне зниження захворювань і смертей, пов'язаних із Хіб.

Досягнення: вакцинація проти гемофільної інфекції проводиться у понад 180 країнах, що значно скоротило кількість менінгіту та випадків бактеріємії, викликаних гемофільною інфекцією.

Кір

Захворювання викликає вірус. Кір надзвичайно заразний, передається повітряно-крапельним шляхом від хворого ще до початку типових проявів — висипки. Він набагато заразніший за вітрянку.

Симптомами кору є висока температура, нежить, кашель,

висип, іноді блювання і пронос. Ускладненнями кору можуть бути пневмонія й енцефаліт (ураження головного мозку). Кір може призвести до смерті.

Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Досягнення: за період з 2000 до 2017 року протикорова вакцинація привела до зниження глобальної смертності від кору на 80%.

Краснуха

Захворювання викликає вірус, який передається повітряно-крапельним шляхом. У більшості дітей хвороба перебігає легко, навіть без суттєвих симптомів. Коли ж хвороба перебігає з симптомами, то краснуха проявляється висипом та незначним підвищенням температури. У деяких випадках — запаленням суглобів (артрит). Якщо жінка заражається краснухою на ранніх термінах вагітності, у неї може статися викидень. При зараженні жінки краснухою у другому і третьому триместрі вагітності існує дуже високий ризик народження дитини із синдромом вродженої краснухи (СВК): вроджені вади серця, катаракта, сліпота, глухота, розумова відсталість, ураження інших органів.

Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Досягнення: Станом на грудень 2018 р. вакцинація проти краснухи введена в 168 зі 194 країн, однак її охоплення варіюється в діапазоні від 13% до 99% в залежності від країни. Число зареєстрованих випадків захворювання на краснуху знизилося за період 2000 р. до 2019 р. на 97%. СВК найчастіше зустрічається в Африканському регіоні та Регіоні Південно-Східної Азії, де охоплення вакцинацією на найнижчому рівні.

Епідемічний паротит (свинка)

Це захворювання викликає вірус. Воно характеризується ураженням слинних залоз, підшлункової залози, статевих залоз. Вірус може вражати нервову систему (викликати менінгіт, енцефаліт), втрату слуху. У чоловіків здатен викликати безпліддя.

У рідкісних випадках хвора на епідемічний паротит людина може померти.

При інфікуванні вагітної жінки у першому триместрі вагітності у 25% випадків вагітність може перерватися викиднем або ж передчасними пологам.

Інфекція передається повітряно-крапельним шляхом від хворого, котрий може й не мати типових проявів "свинки".

Досягнення: у країнах, де проводиться рутинна вакцинація проти паротиту, захворюваність значно знижується, а відповідно й наслідки хвороби — ускладнення.

5 ПРИЧИН ЗРОБИТИ ДИТИНІ ЩЕПЛЕННЯ

- Імунізація може врятувати життя вашої дитини.
- Вакцинація є безпечною і дуже ефективною.
- Захищаючи себе, ви також піклуєтесь про інших.
- Імунізація може заощадити ваш час і бюджет сім'ї.
- Імунізація захищає майбутні покоління.

Додаток С: Календар щеплень для дітей та молоді

Керівництво для батьків

1 день	Гепатит В
3-5 днів	БЦЖ (туберкульоз)
2 місяці	АКДП/АаКДП (кашлюк, дифтерія, правець), поліомієліт (ІПВ), Haemophilus influenza тип b + гепатит В Рекомендовані: рота, пневмокок, менінгокок
4 місяці	АКДП/АаКДП (кашлюк, дифтерія, правець), поліомієліт (ІПВ), Haemophilus influenza тип b, Гепатит В (при використанні комбінованих вакцин) Рекомендовані: рота, пневмокок, менінгокок
6 місяців	АКДП/АаКДП (кашлюк, дифтерія, правець), поліомієліт (ОПВ), Гепатит В Рекомендовані: пневмокок, менінгокок
12 місяців	КПК (кір, паротит, краснуха), Haemophilus influenza тип b Рекомендовані: вітряна віспа (2-гу дозу ввести через 6-8 тижнів), гепатит А
18 місяців	АКДП/АаКДП (кашлюк, дифтерія, правець), поліомієліт (ОПВ) Рекомендовані: пневмокок, менінгокок, гепатит А (2-а доза)
6 років	АДП (дифтерія, правець), поліомієліт (ОПВ), КПК (кір, паротит, краснуха) Рекомендовані: АаКДП-М
14 років	Поліомієліт (ОПВ) Рекомендовані: (ВТЛ) вірус папіломи людини
16 років	АДП-М (дифтерія, правець). Кожні 10 років надалі.

При розробці цього плану був використаний дизайн календаря щеплень Коаліції сприяння імунізації (IAC, USA)

ВООЗ рекомендує охоплення щепленнями не менше 95% дітей. На жаль, рівень вакцинації дітей в Україні за даними 2020 року далекий від цього показника. Україна має найнижчі показники охоплення щепленнями

серед усіх європейських країн. Про це свідчить офіційна статистика МОЗ України, ВООЗ та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ). Українське суспільство потребує більшої обізнаності щодо вакцинації.

24-30 квітня 2017 року в Україні вперше проводився Український тиждень імунізації, який вивів на новий рівень тему вакцинації та об'єднав батьків, медиків, журналістів, представників влади та світової спільноти заради покращення ситуації зі щепленнями в нашій країні. У 2018 та у 2019 році до відзначення Українського тижня імунізації долучилися нові партнери, ще більше батьків та волонтерів, і ця подія вже стає доброю традицією.

Батьки та медики — активісти нашої організації, проводять відкриті уроки про значення щеплень в школах України. Це допомагає змалку формувати свідоме ставлення до свого здоров'я, і, зокрема, до вакцинації як до здорової звички.

Ми готові ділитися інформацією і досвідом, залучати кращих фахівців і надавати вам правдиву інформацію. Але без вашої допомоги реалізувати цей проект неможливо. Для того, щоб ще більше батьків мали змогу отримати довідник, дуже необхідна ваша допомога. Інвестуйте в майбутнє! Підтримайте громадську організацію «Батьки за вакцинацію», місія якої є захист здоров'я та життя дітей України. Наші діти мають право на захист і лише ми, батьки, можемо забезпечити виконання цих прав. Будемо відповідальними!

В Довіднику використані ілюстрації Тані Гуревич для PSthings та фото Моніки Лозинськи Ротарі Інтернешнл”.

Реквізити для підтримки проекту

Одержувач: ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «БАТЬКИ ЗА ВАКЦИНАЦІЮ»

Поточний рахунок IBAN: UA913206490000026009052702220

Код одержувача: 40303065

Банк одержувача: ФІЛІЯ «РОЗРАХ.ЦЕНТР» АТ КБ»ПРИВАТБАНК»

МФО банку: 320649

Призначення платежу: Благодійна допомога на здійснення статутної діяльності. Без ПДВ.

email: info@bzv.org.ua

www.bzv.org.ua

facebook.com/bzvorgua/

Факти про імунізацію

1. Завдяки вакцинації людство перемогло натуральну віспу.

Ліквідація віспи була офіційно оголошена в 1980 році й стала першою хворобою, переможеною у всьому світі.

2. Захворюваність на поліомієліт знизилася на 99%.

3 1988 року кількість випадків захворювання на поліомієліт зменшилася більш ніж на 99% — з 350 000 випадків до 94 зареєстрованих випадків у 2019 році. Таке зменшення є результатом глобальних зусиль по ліквідації цієї хвороби. У 2020 році лише 2 країни (Афганістан, і Пакистан) у світі залишаються ендемічними щодо поліомієліту, в той час як в 1988 році число таких країн перевищувало 125.

3. Щорічно понад 750 тисяч дітей завдяки вакцинації уникають долі отримати інвалідність.

4. Завдяки посиленим кампаніям вакцинації, кількість смертельних випадків кору знизилася на 79% за період з 2000 по 2015 рр. У 2000 р. кір спричинив 651 000 випадків смерті, а в 2015 р. в світі цей показник зменшився до 134 300 випадків. Але після досягнення стійкого прогресу на глобальному рівні, з 2016 рр. відбувалося поступове зростання випадків смерті від кору. Лише в 2019 році ця хвороба забрала понад 207 500 життів.

5. Щороку правець спричиняє 213 000 – 293 000 випадків смертей у світі. Серед померлих новонароджених на правець припадає 5-7% випадків. Це значно менше в порівнянні з 1988 р, коли, за оцінками ВООЗ, 787 000 новонароджених дітей померли від правця в перший місяць життя.

Щорічно понад 1,5 мільйон дітей грудного та раннього віку вмирають від інфекційних захворювань, яким можна запобігти за допомогою вакцинації.

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» та Європейського Союзу в рамках гуманітарної ініціативи «Людяність і взаємодопомога». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження» та Європейського Союзу».